

No idejas līdz Mālam. Kā top lieluzvedums, kurā galvenais varonis ir zeme

Nedēļu pirms Cēsu – Latvijas kultūras galvaspilsētas – lielākā notikuma, koncertuzveduma “MĀLS”, aicinām ieskatīties tā tapšanā, uz sarunu aicinot idejas autori un režisori Ingu Cipi.

Šī uzveduma stāsts aizsākās vēl ilgi pirms Cēsis kļuva par Latvijas kultūras galvaspilsētu. “MĀLS” nav iecere, kas dzima vienā dienā – tā ir kā pats māls: slāņaina, nobriedusi dažādos laikos un vietās, savu īsto formu iegūstot cilvēku rokās, domās un sirdīs.

Koncertuzvedums notiks 16. un 17. augustā Cēsu Pils parkā. Biļetes pieejamas “Biļešu paradīzes” kasēs.

Pirmais pieskāriens

Idejas asni dīgst jau 2018. gadā Priekuļu novada svētkos Liepā. Moto – “Māls – zemes sāls” no H. Sīmaņa un A. Ulmes dziesmas. Tas iedvesmoja svētkus, kur notika darbošanās ar mālu, izzinošas ekskursijas uz Lodes rūpnīcu un māla ieguves vietu. Pēc tam tapa fantastiska Aivara Vilņa veidota izstāde par māla un ķieģeļa vēsturi.

Pandēmijas laikā dzima dokumentālā filma par novadu, kurā amatiermākslas kolektīvi filmējās rūpnīcas vidē. Arī šis brīdis kļuva par daļu no Māla stāsta. 2021. gadā, rakstot pieteikumu, lai Cēsis kļūtu par Eiropas kultūras galvaspilsētu, doma par Mālu jau bija skaidri iezīmēta – kā simbolu, kā materiālu, kā metaforu, kā stāstu, kas caurvij gadsimtus un nozares.

Māls nav tikai viela – tas ir stāsts

2025. gads – Cēsu kultūras galvaspilsētas gads – deva iespēju sapņoto īstenot. Bija skaidrs, ka šis nebūs tikai koncerts vai svētku šovs. Māls ir pārāk daudzslāņains. Tam ir vajadzīgs vesels ceļojums, vesels notikumu un sajūtu tīkls.

Un vēl – šim stāstam jābūt vienojošam, stāstam jābūt par kopību. Tajā piedalās dažādu žanru amatiermākslas kolektīvi – kori, dejojāji, teātra ļaudis, dažādi savu amatu meistari. Katram savs rokraksts, katram savs stāsts, bet visiem viena vēlme un iecere: iemiesot Mālu mākslā. Mākslā, kas dzīvo uz skatuves – kas dzied, dejo, dūc un burbuļo.

Māls kā vieta, pieredze un sajūta

Repertuārs, kas tapis, ir krāsains, dažāds, pilns ar raksturiem un rekvizītiem. Dziesmas radījusi Laura Jēkabsone – komponiste ar īpašu spēju radīt piesātinātas harmonijas. Ar nepacietību tiek gaidīts arī skaņu piedzīvojums ar “Auļiem” un “Latvian Voices”, kur māls atskanēs gan instrumentāli, gan caur cilvēka balsi.

Deju un intermēdiu muzikālo audumu veidojis Mārtiņš Miļevskis kopā ar Kasparu Bārbalu. Mūzika vēl top – ieraksti, pēdējie akcenti, bet daudz kas atklāsies tikai dzīvajā uzvedumā.

Uzveduma galvenais varonis – Māls – dzīvos čella skaņā Ērika Kiršfelda izpildījumā, ķermeniskajā dejā, ko radījis Artūrs Nīgals, un arī balsī – Viļa Daudziņa balsī.

Dalībnieki, ķermenis un Māls

Šis projekts ir arī eksperiments. Kā dziedāt, lai patiesi sajustu Māla – staipīga, vijīga, plastiska, reizēm raupja – būtību? Kā dejojot ūdenī, mālā, rūpnīcā? Kā izdzīvot stāstu nevis tikai uz skatuves, bet arī caur savu ķermeni? MĀLS to visu piedāvā – lielus kopmēģinājumus, nometnes, SPA rituālus ar mālu un iespēju izgatavot rotas ko nēsāt uzvedumā.

Un vēl – šeit dzied un dejo visi, kas vēlas. Nav svarīgi, vai ir simetriski pāri vai nē – deja pielāgojas cilvēkiem, nevis cilvēki dejai. Būtiskākais ir tēla atklāsme, sajūta, ka esi daļa no lielā stāsta.

Māls dzīvo arī mūzikā, skaņās, telpā

Mūzikas partitūrās izmantoti māla instrumenti – svilpavnieki, stabules, udu (māla bungas). Daļa skaņu ierakstītas Lodes rūpnīcā, kur arī filmējam kadrus, ko projicēsim uzveduma laikā. Māla faktūras video stāstos atdzīvojas starptautiski pazīstamās mākslinieces Elīnas Titānes darbos – arī tie tapuši no Lodes māla.

Bērniem paredzēti “Māla piedzīvojumi” – ar ballošanos, ūdens priekiem un lipināšanu darbnīcās. Katrs šī projekta posms – kā nogulsņējies slānis. Un katrs nākamais – jauns veidojums.

Kur piedzims Māls?

Ceļš līdz uzveduma norises vietai nebija vienkāršs. Sākotnēji iecerēts Lodes karjerā, tad Žagarkalnā – bet ģeoloģija un ārkārtīgi lietais vasaras dēļ tomēr mainījām domas un plānus. Visbeidzot nonācām Cēsu pils parkā. Šaurāk, bet sirsnīgāk. Piedāvāsim nestandarta skatuves un skatītāju zonu izvietojumu, lai radītu īpašu klātbūtnes sajūtu.

Radīšana nav lineāra

Projektā viss top vienlaicīgi – izpēte, mūzika, video, mēģinājumi, tērpi, filmēšana. Tas nav tradicionāls teātris ar sākumu un galu – šeit viss ir organisks, procesā, ik dienu pilnveidojams un pārveidojams. Veiksmes atslēga? Cilvēki. Aizrautīgi, radoši, drosmīgi – mēs esam radīšanas kopiena.

Un ir arī tie, kas piesakās paši – lai palīdzētu, lai būtu daļa no Māla. No šī stāsta. No notikuma.

Māls turpinās

Ir skaidrs, ka viss nebeigsies augustā. Dažas ieceres jau šobrīd pārsniedz viena gada robežas. Māls ir uzsācis savu ceļu, un tas vēl tikai veidojas. No idejas Liepā līdz

uzvedumam Cēsīs – tas ir stāsts par cilvēkiem un zemi. Par to, kas notiek, kad zeme sāk runāt mākslas valodā.

No sirds pateicos ikvienam, kuri iesaistās, piedalās, ziedo savu laiku un atbalsta šo procesu visdažādākajos veidos. Esmu patiesi gandarīta par komandu – dalībniekiem, radošo un tehnisko –, kuri ar milzīgu aizrautību palīdz īstenot šo daudzslāņaino ieceri, lai radītu neatkārtojamu pieredzi ikvienam apmeklētājam.

Aicinu nenokavēt un iegādāties biļetes – šo notikumu var piedzīvot tikai klātienē un tikai šogad!

Iegādājies biļetes uz 16. augusta koncertuzvedumu **šeit**, uz 17. augusta koncertuzvedumu **šeit**.

Ar cieņu
Inga Cipe

Rakstu veidoja:
Cēsu novada pašvaldības
Komunikācijas un klientu servisa pārvaldes vadītājs
Procesa "Cēsis 2025" komunikācijas vadītājs
Aleksandrs Abramovs
aleksandrs.abramovs@cesunovads.lv